

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

obok litewskiego.

4. Stosunek do Polski: stosunek państwa litewskiego do Polski jako państwa suwerennego do państwa suwerennego. Państwo litewskie zachowuje się jako neutralne. Na wyjątek nadania na polski nie pozwoli na wykorzystanie militarne przez Polskę swego terytorjum.

Ze strony "Odrodzenia" i neutralistów występują następująco:

1. Granice: na wschód linja traktatu polsko-rosyjskiego, na południe granice por. wojny 1864 linja Łachary i Niema /z wyjątkiem fortecy Grodno/.

2. Kantony litewski i polski.

3. Na wojny, obracajaco nad wyjątkami sprawy, prócz wojny, o których decyduje delegacja obu sejmów /parlament/.

4. Podróża pomiędzy Litwą a Polską, przesyłany p. i uzależniony jest od przytoczonego.

W sprawie terytorjum oraz niepodzielności litwy i polski, obie delegacje doszły do porozumienia. Największe spory są ze strony litewskiej względnie sprawa Federacji z Polską /która "Odrodzenie" i demokrac. traktują jako o. sciał. na wzór federacji austro-węgierskiej, oraz sprawa kantonów.

Prawa przyłączenia Litwy do Litwy Kowieńskiej jest traktowana przez delegatów litewskich w sposób aneksjonistyczny, jako przesłanie praw konstytucji litewskiej, na teren Litwy, z tym, że wien krok ku koncepcji kantonalnej, że się zauważył ostatnio u przedstawicieli litewskich w interpelacji swego p. i-go o prawie do grupowania się w pewne związki odrębnych jednostek terytorjalnych, jako systemu kantonalnego, "z ciał", t. zn., że ludność sama będzie tworzyła dowolne prochy kantony. W tym czasie koncepcja dwóch kantonów znajduje w delegatach litewskich stanowczych przeciwników. Portraktacje obecnie są w toku i należy przypuszczać, iż trwać będą jeszcze kil. Przejmieniem delegacji litewskiej ma się odbyć posiedzenie plenarne z udziałem socjalistów, demokratów i ludowców ze stron obu.

Należy zaznaczyć, iż w przedstawieniach litewskich bardzo często występuje supełnie wyrażenie ten agitacyjny, gdy mówi o stałym gospodarstwie litwy, co wywiera pewien wpływ na mniej wyrobionych przedstawicieli "Odrodzenia" /z wśród których /Postulaty delegacji sejmowej mogły mieć się również od postulatów oficjalnej delegacji rządu litewskiego w Warszawie.

O ożywieniu życia politycznego przyczynił się przypadek z Warszawy /przejazdem do Łowicza/ gen. Babiańskiego, który na zebraniach ugrupowań lewicowych rozwinął sprawy polityczne, idące w kierunku samostanowienia się ludności litewskiej /t. zn. niepodzielności litwy oraz przyłączenia Wilna/ pod warunkiem koncesji wojskowej z polską. Gen. Babiański biernie udzielał w portraktacjach z inną delegacją litewską w charakterze doradcy.

Ugrupowania polityczne i społeczno-polityczne.

Wśród polskich stronnictw politycznych największe zainteresowanie nie budzą toczące się rokowania z delegacją litewską.

Stosunek ugrupowań narodowych jest bez względu na negatywny. Jako przykład może służyć puszczona przez agencję "Zest. Ekspres" białostocka polityka straty krajowej wiadomości o "Episkop w Kownie" przeciw Wilna, w którym miał brać udział udział p. i. Dzierżycy w sprawie delegacji litewskiej.

Odrodzenie.

Wewnętrzna tarcia, jakie powstały w "Odrodzeniu" po kongresie na die sprzyjają wzięciu niektórych przywódców deje się odzwierc. i g. "Odrodzenie" straciło wiele na temperamencie politycznym, przynajmniej na to różne koncesje ze strony "Zest. Ekspres" nie przynosi

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

przeciwko pp. Mickiewiczowi, Heimanowi, Zarombie i Barwickiemu za wyda-
nie odezwy "Pilsudski z nami". Protest przeciwko represjom ze strony
p. Mickiewicza jaki się ukazał na łamach "Straży Litwy" dał pole pra-
sie do wystąpienia przeciwko "Odrodzeniu". Z powodu prowadzonych z de-
legacją litowską pertraktacji przybyli z prowincji nieobecni członko-
wie zarządu.

"Straż Krasowa".

"Straż Krasowa" nie przestaje zwalczać wszystkimi siłami "Odro-
dzenia" wszystkie jej wystąpienia nazwa, trz. idą w tym kierunku. Dele-
gacja Naczelnej Rady w Warszawie /Lewkowicz, Periski, Wydlarz i inni/
była przyjęta w Lit. ps. Zagr. przez wice-ministra browskiego. Dele-
gacja wytknęła projekt swój w imię braku miejsc zamieszkania ludności
Lit. którzy przyjeżdżają o sprawie przemieszczania się do Polaki,
lub do Litwy. Delegacja skłotyła również protest przeciwko ewentualnemu
usunięciu wojsk gen. Żeligowskiego z Wileńszczyzny.

3 y 1 a i.

n. 12 b.m. odbyła się narada przedstawicieli P. S. i P. "Odro-
dzenia" i demokratów z wybitnymi działaczami z Krasowa w sprawie
utworzenia stowarzyszenia, którego na celu zbliżenia się demo-
kratycznych apolitycznych Lit. i polskiego w Litwie. Naradzie ze
strony Krasowickiej brali udział: dr. Szabad, dr. Wygodzki, dr. Globus, dr.
Gordon i inni.

Utworzono komisję, mającą opracować statut wspomnianego stowa-
rzenia w składzie p. Abramowicza, Cz. Janakowskiego, dr. Globusa i Gor-
dona.

Białorusini.

Z okazji ewentualnego plebiscytu na ten temat Litwy środkowej
prasa białoruska p. d. krociła niezłomne dążenie społeczeństwa białorus-
kiego do niepodległości, w ostateczności jednak na pytanie "o Pol-
ski, czy do Litwy" odpowiedź: do Litwy, gdyż Litwa daje większe ga-
rancje uwzględnienia interesów narodu białoruskiego. Białorusini pro-
wadzą dość energiczne akcje oświatowe: w pow. Oszmiańskim ukończono
ponad sto białoruskich wyznań pod względem ilościowym około 25
wszystkich szkół.

Kolejarze.

nia 26 b.m. odbyło się w lasie zgromadzenie członków Zw. Zaw. Kole-
jarzy Lit. i Białorusi, na którym zawiązywano sprawozdanie delegacji z Wi-
ki, który wrócił z Warszawy. Został nawiązany bliski kontakt z cen-
tralą Warszawską Związku. Było o bonych przeszło 200 członków. Z powodu
rozciągnięcia na mocy dekretu Naczelnika Państwa działania ustaw woj-
skowych również na pracowników dyrekcji Wileńskiej nastroj wśród kole-
jarzy był przygnębiony. Obrady kwestji strajku nie poruszano wcale. Je-
dyne podczas zebrania elementy komunistyczne rozpowszechniły odezwę
namawiającą do strajku, podpisana przez Radę Kolejarzy Litwy. W Taren-
tach i zakładach kolejowych w okolicy wileńskiej trwa zupełny spokój.
Wystąpienie strajkowych ze strony kolejarzy oczekiwano nie należy ze względu
na brak dostatecznego zorganizowania pracowników kolejowych
oraz nieumiarne nastroje. /Polacy, Rosjanie, Litwini/ wśród kole-
jarzy.

Polaki Związek Kolejowców nie wykazuje większej ruchliwości.
próbkim czasem ma być wysłana delegacja P.S.K. do Warszawy celem na-
wiązania kontaktu z tamtejszą centralą.

Liga robotnicza.

złożona przez Jezuitów za czasów okupacji niemieckiej rozwija
się bardzo pomysłowo. Procesem "ligi" jest obecnie p. Malin, a nak. więc
ki pracownik Zakonu Jezuitów. Na czele ligi stoi zarząd składający
się z 11 osób. Liga robotnicza obecnie przeszła 16.000 członków. Uwzględ-
niając rodziny członków należy przypuszczać, że liczba ogólna ludności
objętej wpływami ligi, wynosi około 40.000 osób. Zadaniem ligi jest dać
robotnikom pracę, poprawę bytu materialnego i oświatę pod orzech za-

konu C.O. Jezuitów. warunkiem przyjęcia do ligi jest wyszenie katolickie i utrzymywanie się z własnej pracy, tak że do ligi mogą należeć nie tylko robotnicy ale i pracująca inteligencja.

Aczkolwiek Liga nie posiada oficjalnie cech politycznych, to jednak sympatyzuje ze Zjednoczeniem Ludowym /Ks. Olszanieckiego/. Przed wyborami do Sejmu, liga zblokowała się ze Zjednoczeniem Ludowym. w odróżnieniu jednak do tego ostatniego ugrupowania, Liga nie ma na celu tworzenia Związków Zawodowych.

Komitet Polityczny Ziemi Kowieńskiej.

Po dłuższej przerwie Komitet wznowił piątkowe wieczory dyskusyjne. Na zebraniu dn. 25 b.m. referował o chwili bieżącej p. Zółtowski. W dyskusji zabierał głos gen. Babiński rozwijając swe poglądy na sprawę porozumienia polsko-litewskiego. Ponieważ delegacja sejmowa litewska kategorycznie oświadczyła, że nie uznaje Komitetu Ziemi Kowieńskiej i pertraktować z nim nie będzie - wśród członków Komitetu panuje silne rozgoryczenie do litwinów. Komitet słożył obszerny memoriał w sprawie litewskiej. Komitet Kontrolujący Ligę Narodów oraz przystąpił do wydawnictwa mapy politycznej terenu Litwy.

Załącznik: odeszła strajkowa
kolejowców.

/-/ Młodkowski
Kpt. i w z. Szef Oddziału II

B. Babiński
naem.
Za zgodność:

6207/12
KS
Wilno, dnia 27/II-1921 roku

Raport polityczny tygodniowy Nr.13
za czas od 18 do 26 lutego 1921r.

1. Ogólna sytuacja polityczna.

Stan napiętego oczekiwania wyjaśnienia sprawy Wileńszczyzny trwa w dalszym ciągu. Pobyt Naczelnika Państwa w Paryżu, wbrew oczekiwaniom, nie przyczynił się do rozstrzygnięcia sprawy litewskiej. Przypuszczać należy, iż ze strony polskiej były poczynione pewne obietnice w sprawie plebiscytu na terenie Litwy Środkowej. Również pobyt min Sapiehy w Londynie nie zdołał w sposób zdecydowany wyjaśnić sytuacji. Wyznaczona na dzień 24/II-21r. Konferencja Rady Ligi Narodów przysunęła jedynie termin rozstrzygnięcia sprawy plebiscytu w Wileńszczyźnie na później bez powzięcia jakiegokolwiek decyzji konkretnej. Być może, że wyjazd gen. Zeligowskiego i Delegata Rządu Rzeczypospolitej p. Raczkiewicza do Warszawy przyczyni się nieco przynajmniej do wyjaśnienia sytuacji wewnętrznej Wileńszczyzny.

Ze strony jednak pewnych ugrupowań politycznych Litwy Kowieńskiej i Wileńszczyzny tendencji porozumienia się bezpośredniego znalazły swój wyraz w pertraktacjach z bawiącą w Wilnie delegacją litewskich demokratycznych stronnictw sejmowych. Należy zaznaczyć jednak, iż ukazanie się w "Straży Litwy" z dn. 25/II noty rządu litewskiego w sprawie granic plebiscytowych oraz nierówność pełnomocnictw/litwini są przedstawicielami sejmowymi swych stronnictw, zaś polacy jedynie przedstawicielami stronnictw/ nie rokuje wcale, iż pertraktacje będą miały jakiegokolwiek poważniejszy skutek polityczny po za zbliżeniem i poznaniem się odnośnych stronnictw.

W związku ze strajkiem kolejowym w Polsce dają się zauważyć wśród kolejarzy wileńskich nastroje strejkowe, rozdmuchiwane przez elementy komunistyczne. Z powodu jednak ogłoszonej militaryzacji pracowników kolejowych oraz specyficznym warunkom lokalnym prawdopodobnie żadnych prób w tym kierunku nie będzie.

Stan aprowizacji.

Stan aprowizacji Wilna nieco się poprawił dzięki przybyłym z Polski transportom żywnościowym. Rozpoczęło się wydawanie kart żywnościowych dla ludności. Kampanja rozpoczęta przez "Straż Kresową" przeciwko Departamentowi Aprowizacji nie miała żadnych rezultatów, jako oparta wyłącznie na motywach czysto politycznych. Jednak w celu uniknięcia na przyszłość podobnych zarzutów T.K.R. na posiedzeniu w dn. 20/II r. b. zdecydowała powołać specjalną Radę, mającą za zadanie Kontrolę Gospodarki Departamentu Aprowizacji.

Stan na wsi.

Ludność rolnicza pomimo zbliżającej się wiosny dotychczas jeszcze nie otrzymała od Rządu obiecanej pomocy w postaci ziarna zasiewnego, maszyn rolniczych etc. Jedynie w niektórych miejscowościach pow. Święciańskiego rolnicy otrzymali konie od władz wojskowych.

Na terenie wydzielonego z powiatu szmiańskiego powiatu t. zw. Wołyńskiego ludność uskarża się na bezprawne rekwizycje i nawet rabunki, dokonywane przez kwaterujące tam oddziały W.P./22 p.p./.

Pod względem politycznym ludność wiejska jest szarpana przez dwóch konkurencyjnych ugrupowań ludowych /wzgl. pracujących na wsi/ "Straży Kresowej" z "Odrodzeniem". W ostatnich czasach po upadku wy-

borów do Sejmu, zdaje się, że "Straż Kresowa" zaczyna brać górę nad "Odrodzeniem" dzięki swej lepszej organizacji i umiejętnej taktyki.

Zmiany w administracji kraju.

W dalszym ciągu należy zaznaczyć proces likwidowania specjalnych urzędów centralnych Litwy środkowej. Do takich należał Urząd Kontroli Państwowej zorganizowany z wielkim nakładem pracy przez p. A. Chomińskiego. Urząd ten został zlikwidowany po dwumiesięcznej owocnej pracy.

Ważniejsze wypadki polityczne.

Życie polityczne kraju po okresie stagnacji, wywołanej zawieszeniem wyborów do Sejmu, zaczyna się znowu ożywiać, przystosowując się do nowych konjunktur politycznych. W ciągu ubiegłego tygodnia sprawozdawczego na pierwszy plan występują: sprawa wyjazdu delegacji Rady Miejskiej do Paryża oraz przyjazd do Wilna delegacji litewskiej w celu pertraktacji z demokratycznymi stronnictwami krajowymi.

1/ Na posiedzeniu Rady Miejskiej dn. 19/II została wybrana delegacja w składzie pp. Bańkowskiego, Umiasztowskiego i Fedorowicza którzy mają się udać do Paryża celem reprezentacji ludności miasta Wilna wobec Rady Ligi Narodów i przedstawienia żądań ludności. Na mocy uchwały Rady

miejscowej delegacja powyższa ma złożyć oświadczenie, że ludność m. Wilna stoi na stanowisku przynależności do Polski i pragnie jak najprędszego przeprowadzenia konsultacji ludowej, mającej doprowadzić do połączenia z Polską. Ponieważ treść oświadczenia i wybory zostały dokonane jedynie przy obecności 30 członków Rady Miejskiej, przyczym 23 oświadczyło się za 2 - przeciw przy pominięciu powstrzymaniu się pięciu radnych żydów, prasa litewska i żydowska wystąpiła przeciw wysłaniu podobnej delegacji z łona Rady miejskiej, reprezentującej tylko pewne warstwy ludności m. Wilna. Tymczasowy Komitet litewski w Wilnie wystosował protest przeciwko powyższej delegacji na ręce Ligi Narodów.

Koncepcja wysłania delegacji Rady Miejskiej do Paryża wskazuje dobitnie jak wielkie korzyści daby zwołanie Sejmu krajowego w Wilnie, jako organu wyrażającego wolę ludności wileńszczyzny.

2/ Dn. 24/II rozpoczęły się pertraktacje pomiędzy przybyłą w Kowna delegacją posłów sejmowych a przedstawicielami "Odrodzenia" i P.P.S.L. i B.

W skład delegacji litewskiej wchodzi: Makowski, Raczkowski, B. Bartoszewiczowa /stronictwo ludowe/, Węskowski /s.d./ oraz uprzednio przybyły p. Michał Romer /dem./ Pertraktacje odbywają się dotychczasowo oddzielnie pomiędzy ludowcami i demokratami, oddzielnie zaś pomiędzy socjalistami stron obu.

Ze strony litewskiej /ludowcy i demokr./ wysuwany jest program ujęty w dwunastu punktach, z których najważniejsze są:

1/ terytorjalne: Litwa ma się składać z dotychczasowego terytorjum Litwy Kowieńskiej oraz terytorjów na wschód w skład których ma wejść Wilno wraz z terenami gospodarczo związanym ku Wilnu, czyli w przybliżeniu aż po linię traktatu litewsko-bolszewickiego. Na południu terytorja "oparte" o Niemna, czyli zachodnia część Grodzieńszczyzny.

2/ Prawa ludności polskiej: ludność polska otrzymuje autonomję personalną, czyli narodowo-siowa, narówni z innymi mniejszościami narodowymi. Drobne jednostki administracyjne /np. gminy, powiaty/ mają prawo do ugrupowania się zgodnie z wolą ludności.

3/ Język polski: w miejscowościach gdzie ludność polska jest przeważająca - język polski uzyskuje w samorządzie prawa urzędowe

Proletariusze wszystkich krajów łączcie się!

Do strajku, Towarzysze Kolejarze!

Towarzysze kolejarze Litwy i Białorusi!

Strajk Kolejarzy w Polsce już się rozpoczął. Dostyc już cierpiał kolejarz. Dostyc go obietnicami karmiono. Dostyc poniewierano i zdradzano.

Kolejarze Polski porwali się do walki — od dnia 24 ogłosili strajk powszechny. Nie bacząc na prześladowanie okropnie rządu, na militaryzację wszystkich kolei i areszty, strajk kolejarzy wciąż rozszerza się. Im na pomoc idą robotnicy innych zawodów. Rozpoczyna się zacięta walka pracy z kapitałem.

Czy my, kolejarze Litwy i Białorusi, będziemy zdrajcami swych walczących towarzyszy? Czy my nie przyłączymy się do strajku kolejarzy Polski i w ten sposób nie poprzemy ich żądań? Wszak walczą i cierpią oni o naszą wspólną sprawę. Ich przegrana będzie naszą przegrana, ich zwycięstwo — naszym zwycięstwem.

A więc do strajku, Towarzysze Kolejarze! Dostyc słów — trzeba czynów!

Natychmiast zwołajmy na wszystkich stacjach węzłowych zebrania przedstawicieli sekcji fachowych i wybierzmy Komitet Strajkowy. Wystawmy żądania te, które wystawiają nasi Towarzysze kolejarze w Polsce i w dodatku nasze miejscowe żądania.

Zarządom zwłazków nie możemy ufać, bo składają się one w znacznej części ze zdrajców klasy robotniczej. Sprzedadzą oni nas.

Wszyscy za jednego, jeden za wszystkich!

**Niech żyje strajk powszechny Kolejarzy
Polski i Litwy!**

Niech żyje solidarność Robotnicza!

Rada Kolejarzy Litwy.

Wilno, 25 lutego 1921 r.

INSTITUTE
ARCHIVES
New York

FILE
INSTITUTE
ARCHIVES
New York